

ÖĞRETMEN ADAYLARININ İNTERNET KULLANIMINA YÖNELİK YAŞANTILARI

Yard.Doç.Dr. Levent Deniz*

Araş.Gör. Yemliha Coşkun**

ÖZET

Bu araştırma öğretmen adaylarının internet yaşantılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2003-2004 öğretim yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinin 6 farklı programına devam eden 165 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmada öğretmen adaylarının internet yaşantılarını ölçmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 12 sorudan oluşan bir anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen başlıca sonuçlar aşağıda verilmiştir: (1) Öğretmen adaylarının %52,1'inin evlerinde bilgisayar bulunmaktadır. Evlerinde bilgisayar bulunan öğretmen adaylarının ise sadece %47,7'sinde internet bağlantısı bulunmaktadır; (2) Öğretmen adaylarının çoğunluğunun (%89,6) e-posta adresleri bulunmaktadır. Bununla birlikte web sayfasına sahip olanların oranı (%11,7) oldukça düşüktür; (3) Öğretmen adaylarının çoğunluğu (%93,1) etraflarında rahatlıkla ulaşım kullanabilecekleri internet imkanına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının %53,8'inin internet imkanlarından yararlanmada internet evlerini tercih ettikleri, sadece %6,9'unun internet kullanımında üniversite imkanlarından rahatlıkla yararlandığını belirttiği saptanmıştır; (4) Öğretmen adaylarının çoğunluğu (%44,1) internet kullanımında kendilerini orta seviyede yeterli bulmaktadırlar; (5) Öğretmen adaylarının %41,5'i interneti haftada 2-5 saat arasında kullanmaktadırlar; (6) Öğretmen adaylarının %46,5'i en sıklıkla interneti ödev yapmak için ve %43,9'u ise en sıklıkla e-posta göndermek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonuçları öğretmen yetiştirme süreçleri açısından diğer araştırmalarda dikkate alınarak tartışılmıştır.

Anahtar sözcükler : İnternet, internet okur yazarlığı, bilgisayar okur yazarlığı, öğretmen adayı, öğretmen yetiştirme

INTERNET EXPERIENCES OF STUDENT TEACHERS

SUMMARY

---

* Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

** Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

The aim of this study is to investigate the experiences of student teachers toward the use of internet. The sample group consisted of 165 student teachers from 6 different programs (English, Science, Physics, Geography, Social Studies and Primary –school-Teaching departments) of Marmara University Atatürk Education Faculty in 2003-2004 academic year. The data about the internet experiences of student teachers were collected by using 12 item questionnaire developed by the researchers. Some of the major results are as follows: (1) 52,1% of student teachers have computers at home and only 47,7% of student teachers have internet connection among who have computers at home; (2) Majority of student teachers (89,6%) have e-mail addresses but on the other hand only few of them (11,7%) have web-pages; (3) Most of the student teachers (93,1%) reported that they have opportunity to reach and use internet easily around them and the most preferred place for 53,8% of them is internet cafes. The striking result for that point is that only 6,9% of student teachers reported the university for the ease of using internet.; (4) The majority of student teachers (44,1%) perceive themselves moderately efficient for using internet; (5) 41,5% of student teachers use internet between 2-5 hours in a week and (6) 46,5% of student teachers reported that they frequently use internet for making homework and 43,9% of them for sending e-mail. The implications of these results are discussed in terms of teacher education comparing with other researches.

Key words : Internet, internet literacy, computer literacy, student teacher, teacher training

İnternet kullanımı bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok hızlı bir şekilde yaygınlaşmakta, hayatımızın her alanında kendini göstermektedir. Bu gelişim eğitim kurumlarının yapı ve işlevlerini yeniden gözden geçirmeyi gerektirip bu alanda değişimi zorlayan önemli bir etken olmuştur.

Geleneksel eğitim ve öğretim anlayışında genellikle bilgi kaynağı olarak yer alan ve görevi sahip olduğu bilgiyi öğrenciye aktarmak olan öğretmenin günümüz öğretim anlayışında birikmiş bilgi aktarmaktan çok, öğrenciye bilgiye ulaşma ve onu kullanma becerilerini kazandırmada etkili olması beklenmektedir. Bu beklenti öğretmenin yeni bilgi beceri ve anlayışlarla donatılmasını gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla öğretmenin bilgiye ulaşma yollarını bilmesi, ulaştığı bilgiler arasından temiz, kirletilmemiş olanları seçebilmesi, bu bilgileri analiz sentez süreçleri kapsamında işleyebilmesi, kullanabilmesi ve yeni bilgiler üretebilmesi gereklidir. Tüm bunlara ilave olarak da sözü edilen bu boyutların öğrencilerde de geliştirilmesi adına donanımlı olması ve bunun için çaba göstermesi gereklidir.

Ders kitabını ana kaynak kabul eden anlayış görsel-işitsel ve yazılı olan çok çeşitli kaynaklarla yer değiştirirken, seçkinci ve okulla sınırlı olan eğitim anlayışı yerini herkes için yaşam boyu bir eğitim anlayışına terk etmektedir. Doğaldır ki böylesine büyük değişimlerin olduğu bir eğitim anlayışında geleneksel okuryazarlık yerini bilgi okuryazarlığına bırakmaktadır (Duman, 1998). Günümüzde bilginin kapsamı gittikçe

arttığında, bilgi farklı kitle iletişim araçları içinde çeşitli bölüm ve şekillerde kaydedilebilmektedir. Kaydedilmiş bu sayısız miktardaki kaynakları etkili bir şekilde kullanmak ve erişmek de insanlar için kaçınılmaz bir ihtiyaç olmuştur. Bilgi kaynaklarını etkince kullanmak ve bilgi kaynaklarını araştırabilme yeteneği, depolanmış bilgi kaynaklarının ve bilgi teknolojilerinin nasıl kullanılacağına bilinmesi olarak tanımlanan 'bilgi okuryazarı' olmak zorunlu hale gelmiştir. Bütün bunların sonucu olarak ta, öğretim ortamında bizi bilgiye ulaştıracak, bilgiyi kullanabilmemizi ve üretebilmemizi sağlayacak her türlü aracı kullanmak zorunda olacağımızı söyleyebiliriz. (Karahan ve İzci, 2001).

İnternetin öğretimde kullanılma amacı, öğrenmeyi ders saati ve sınıf sınırları dışına taşımaktır. Bu araç ucuz, global, etkileşimli, yoğun bilgisayar iletişimine imkan sağlamakta ve öğrencinin öğrenme tecrübesini arttırmasına fırsat vermektedir. Sınırsız bilgiye ulaşmada bilgisayar ağları arasında bağlantı sağlaması, herhangi bir yer ve zamanda düşük maliyetle global erişime fırsat vermesi, bilgilerin sunumunda çoklu ortam yaratması, internetin önemli özelliklerini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla ders materyalleri ve ders tasarımları bu özelliklere uygun olarak hazırlanmalıdır. Öncelikle ülkemiz eğitim sisteminin sorunlarından olan fırsat eşitliği sağlama, kaynakları etkili ve verimli kullanma, eğitim arz ve talebini dengeleme, eğitimi yaygınlaştırma ve eğitim kalitesini iyileştirme konularında çözüm getirci bir yöntem olarak görülebilir. Ancak, bu da internet yönlü eğitim alt yapısının tamamlanmasını gerekli kılmaktadır (Süer, 2000).

Eğitime anlam ve ruh veren, onu işlevsel, etkili ve verimli kılmakta temel unsur olan öğretmenlerin (Alkan;1995:15) ve öğretmen adaylarının bu yeni yapıya uygun olarak yetişmesi gerekmektedir. Çünkü, araştırmalar teknolojik olanakların eğitim-öğretim sürecinde etkili ve işlevsel olarak kullanılmasının yetişmiş insan gücüne bağlı olduğu sonucunu ortaya koymakta (Hızal, 1990) bu da öğretmenlerin bilgi teknolojileri ile öğrenci arasındaki bağlantıyı sağlayacak önemli bir işlev görmesini gerektirmektedir. Alanda öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin bilgisayar tutumlarından bilgisayar yaşantılarına (Erçelik, 2004; Deniz ve Köse, 2003; Deniz, 2001; Deniz, 2000; Deniz, 1995; Deniz, 1994) ve özelde de internet yaşantılarına (Akkoyunlu, 2002; Karahan ve İzci, 2001) kadar çeşitli araştırmalar yapılmakta ve bu araştırmalar politikalar üretmek adına gerekli veri akışını sağlamaktadır. Bu anlamda (internet özelinde) ülkemizde durum tespiti açısından Akkoyunlu (2002) tarafından yapılan 23 ilköğretim okulundaki 685 öğretmeni kapsayan araştırmada öğretmenlerin ancak % 9'unun internet kullandığı, Baytekin, Kıyıcı ve Horzum (2002) tarafından, Kocaeli'ndeki liselerde yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin %58.9'unun bilgisayarı derslerinde hiç kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Karahan ve İzci (2001) tarafından İnönü Üniversitesinde öğrenim gören Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir araştırmada ise, öğrencilerin % 42'si internet kullanabilme ile ilgili aldıkları Temel Bilgi Teknolojileri (TBT) dersini 'kısmen yeterli buluyorum' şeklinde görüş belirtirken, % 44'ü de yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Yapılan araştırmalar çeşitli boyutlarıyla etersizlikleri ortaya koymaktadır. İnternetin her geçen gün yayılması ve kullanım alanlarının çoğalması bu süreçleri ve

kullanıcıları izleme ve bunlar hakkında bilgi edinme gereksinimini de beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla bu araştırmada ülkemizin bilgi toplumu olma sürecindeki çabalarında önemli bir öge olan öğretmen adaylarının ‘bilgi okur yazarlığı’ becerisi olarak nitelendirebileceğimiz internet kullanımına yönelik yaşantılarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırmada genel tarama yöntemi kullanılarak, öğretmen adaylarının internet yaşantılarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Örneklem

Araştırmanın evrenini Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi’nde 6 farklı programda ve son sınıflarda öğrenim görmekte olan 165 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklem yansız ve kademeli olarak, oransız küme örnekleme yoluyla seçilmiştir.

Öğretmen adaylarının bölümlere ve cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklem bölümlere ve cinsiyetlere göre dağılımı

Bölümler	Cinsiyet		Toplam
	E	K	
	f(%)	f(%)	f(%)
İngilizce öğretmenliği	11 (26,8)	30 (73,2)	41 (24,8)
Sosyal bilgiler öğretmenliği	26 (74,3)	9 (25,7)	35 (21,2)
Fen bilgisi öğretmenliği	19 (59,4)	13 (40,6)	32 (19,4)
Sınıf öğretmenliği	12 (44,4)	15 (55,6)	27 (16,4)
Fizik öğretmenliği	11 (64,7)	6 (35,3)	17 (10,3)
Coğrafya öğretmenliği	3 (23,1)	10 (76,9)	13 (7,9)
TOPLAM	82 (49,7)	83 (50,3)	165 (100)

Tablo 1’den de anlaşıldığı gibi öğretmen adaylarının %24,8’i İngilizce, %21,2’si sosyal bilgiler, %19,4’ü fen bilgisi, %16,4’ü sınıf, %10,3’ü fizik ve %7,9’u coğrafya öğretmenliğe devam etmektedirler.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada internet yaşantılarına yönelik olarak öğretmen adaylarının yaşantılarının belirlenmesi amacıyla, kimlik bilgisi soruları haricinde, 12 sorudan oluşan ve araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket sınıf ortamında ders saatleri içerisinde ve isim alınmadan uygulanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler frekans ve yüzdeler analizleri yapılarak tablolaştırılmıştır. Oluşturulan tablolardaki veriler yorumlanarak tartışılmıştır.

BULGULAR

Öğretmen adaylarının evlerinde bilgisayar sahibi olup olmadıklarına yönelik bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının evlerinde bilgisayar sahibi olmalarına yönelik frekans ve yüzde analizleri

Evde bilgisayar olma durumu	f	%
Var	86	52,1
Yok	79	47,9

Tablo 2’den de anlaşıldığı gibi, öğretmen adaylarından %52’sinin (n:86) evinde bilgisayar bulunmaktadır. Bulgulardan da anlaşıldığı gibi öğretmen adaylarının yaklaşık yarısının evinde bilgisayar bulunmamaktadır.

Öğretmen adaylarından evlerinde bilgisayar sahibi olanların internet bağlantılarının olup olmadığına yönelik bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarından evinde bilgisayar olanların internet bağlantısına sahip olmalarına yönelik frekans ve yüzde analizleri

Evde internet bağlantısı olma durumu	f	%
Var	41	47,7
Yok	45	52,3

Öğretmen adaylarından bilgisayar sahibi olanların %47,7’sinin internet bağlantısı bulunmaktadır. Bulgular öğretmen adaylarının yarıdan biraz fazlasının ise bilgisayar sahibi olmasına rağmen internet bağlantısı olmadığını ortaya koymaktadır.

Öğretmen adaylarının internet kullanıp kullanmadıklarına yönelik bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının internet kullanma durumuna yönelik frekans ve yüzde analizleri

İnternet kullanma durumu	f	%
Evet	146	88,5
Hayır	19	11,5

Öğretmen adaylarının %88,5'i internet kullanmaktadır. Öğretmen adayları arasında %11,5 gibi oldukça düşük bir orandaki kişi ise internet kullanmadığını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının e-posta adresine sahip olma durumuna yönelik bulgular Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmen adayların e-posta adresine sahip olmalarına yönelik frekans ve yüzde analizleri

E-posta adresine sahip olma durumu	f	%
Var	129	89,6
Yok	15	10,4

Öğretmen adaylarının %89,6'sı e-posta adresine sahip olduğunu belirtmektedir.

Öğretmen adaylarının WEB sayfasına sahip olma durumuna yönelik bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen adayların WEB sayfasına sahip olması durumuna yönelik frekans ve yüzde analizleri

WEB sayfasına sahip olma durumu	f	%
Var	17	11,7
Yok	128	88,3

Öğretmen adaylarının %88,3 gibi oldukça büyük bir çoğunluğunun WEB sayfası bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Öğretmen adaylarının internet kullanma yeterliliklerine yönelik bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmen adaylarının internet kullanma yeterliliklerine yönelik frekans ve yüzde analizleri

İnternet kullanma yeterliliği	f	%
Çok az	16	11,0
Az	28	19,3
Orta	64	44,1
İyi	34	23,4
İleri	3	2,1

Öğretmen adaylarının internet kullanımında kendilerini ne kadar yeterli algıladıklarına yönelik bulgular incelendiğinde, oransal olarak en yüksek yığılımın %44,1 ile orta seviyede olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarından kendilerini ileri seviyede internet kullanma yeterliliğine sahip olarak algılayanlar ise %2,1 gibi çok düşük bir yüzdeyi oluşturmaktadırlar. internet kullanma yeterliliklerini çeşitli seviyelerde yetersiz bulan öğretmen adaylarının toplamı ise %30,3'ü bulmaktadır.

Öğretmen adaylarının internet kullanma yoğunluklarına yönelik bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmen adaylarının internet kullanma yoğunluklarına yönelik frekans ve yüzde analizleri

İnternet kullanma yoğunluğu	f	%
Haftada 1 saat/daha az	53	37,3
Haftada 2-5 saat	59	41,5
Haftada 6-10 saat	16	11,3
Haftada 11-15 saat	8	5,6
Haftada 16 saat ve üstü	6	4,2

Öğretmen adaylarının internet kullanma yoğunlukları incelendiğinde, en yoğun oransal yığılımın %41,5 ile 2-5 saat arasındaki seçenekte olduğu görülmektedir. Bu yığılımı %37,3'lük bir oranla 0-1 saat arasında internet kullanan öğretmenler izlemektedir.

Öğretmen adaylarının internet'e ulaşma imkanına yönelik bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmen adaylarının internet e ulaşma imkanına yönelik frekans ve yüzde analizleri

İnternet'e ulaşma imkanı	f	%
Evet	135	93,1
Hayır	10	6,9

Öğretmen adaylarının %93,3 gibi büyük bir çoğunluğun çevrelerinde ulaşabilecekleri bir internet imkanının olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmen adaylarının internete rahatlıkla nerede ulaştığına yönelik bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmen adaylarının internete rahatlıkla ulaşabilme yerlerine yönelik frekans ve yüzde analizleri

İnternet kullanılan yer	f	%
İnternet kafe	78	53,8
Evimde	34	23,4
Yurtta	15	10,3
Üniversitede	10	6,9
Diğer	8	5,5

Çevrelerinde rahatlıkla ulaşım internet kullanma imkanı olan öğretmenlerin yarısından fazlası (%53,8) internet kafeleri kullanım yeri olarak göstermişlerdir. Bu oranı %23,4 ile ev seçeneği, %10,3 ile yurt seçeneği izlemiştir. Üniversite seçeneği ise en düşük oranı (6,9) almıştır.

Öğretmen adaylarının interneti hangi amaçlarla ve ne sıklıkta kullandıklarına yönelik bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmen adaylarının interneti kullanma amaçlarına ve sıklıklarına yönelik frekans ve yüzde analizleri

İnternet kullanım amacı	Kullanım sıklığı		
	Hiçbir zaman	Ara sıra	Sıklıkla
	f (%)	f (%)	f (%)
Ders ödevleri yapmak	5 (3,5)	71 (50,0)	66 (46,5)
E-posta göndermek	15 (10,8)	63 (45,3)	61 (43,9)
Zevkine gezinmek (surf)	37 (27,8)	75 (56,4)	21 (15,8)
Sohbet etmek (chat)	66 (50,8)	49 (37,7)	15 (11,5)
Günlük gazete okumak	59 (46,8)	57 (45,2)	10 (7,9)
Oyun oynamak	83 (64,8)	37 (28,9)	8 (6,3)

Öğretmen adayları interneti yüksek sıklıkla, %46,5 oranında ödev yapmak ve %43,9 oranında e-posta göndermek için kullanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının interneti

belirtilen amaçlarla hiçbir zaman kullanılmadığı seçeneğinde ise en yüksek iki yığılım %64,8 ile oyun oynamak ve %50,8 ile sohbet etmek seçeneklerinde olmuştur.

Öğretmen adaylarının internet'teki çeşitli uygulamalardaki yeterliliklerine yönelik bulgular Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmen adaylarının çeşitli internet uygulamalarındaki yeterliliklerine yönelik frekans ve yüzde analizleri

İnternet uygulamaları	Yeterlilik seviyeleri			
	Hiç yeterli değilim	Az yeterliyim	Oldukça yeterliyim	Tamamen Yeterliyim
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Aranılan bilgiye ulaşabilme	7 (4,8)	40 (27,4)	85 (58,2)	14 (9,6)
Dosya transferi yapabilme	36 (24,7)	60 (41,1)	34 (23,3)	16 (11,0)
Dosya indirebilme	18 (12,3)	57 (39,0)	47 (32,2)	24 (16,4)
Mesaj gönderebilme	7 (4,9)	22 (15,3)	66 (45,8)	49 (34,0)

Öğretmen adaylarının “tamamen yeterliyim” seçeneğinde en yüksek oranla mesaj gönderebilme seçeneğinde yığıldıkları ve “oldukça yeterliyim” seçeneğinde ise aranan bilgiye ulaşmada da ortanın üzerinde (%58,2) bir yığılıma olduğu görülmektedir. En yüksek yetersizlik yığılımı ise %24,7 ile dosya transferi yapabilme seçeneğindedir.

İnternet kullanmayan öğretmen adaylarının kullanmama sebeplerine yönelik bulgular Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13. Öğretmen adaylarından internet kullanmayanların kullanmama sebeplerine yönelik frekans ve yüzde analizleri

İnternet kullanmama sebepleri	f	%
İhtiyaç hissetmiyorum	7	36,8
İnternet kullanmasını bilmiyorum	2	10,5
Bilgisayar kullanmasını bilmiyorum	2	10,5
Zaman kaybı olduğunu düşünüyorum	1	5,3
Diğer	7	36,8

Öğretmen adaylarından internet kullanmayanların İnternet kullanmama sebepleri arasında en yoğunluk taşıyan 7 kişi ile ihtiyaç hissetmemek olmuştur.

TARTIŞMA

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'nde 2003- 2004 öğretim yılında altı farklı programda ve son sınıflarda öğrenim görmekte olan 165 öğretmen adayı üzerinde, öğretmen adaylarının internet yaşantılarını çeşitli boyutlarıyla belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıda tartışılarak değerlendirilmiştir.

Öğretmen adaylarının %52,1'inin evlerinde bilgisayar bulunduğu ve evlerinde bilgisayar bulunan bu kişilerin de %47,7'sinin internet bağlantısına sahip olduğu belirlenmiştir. Bulgular öğretmen adaylarının büyük bir çoğunlukla evlerinde internet bağlantılarının olmadığını göstermektedir. Deniz (2000) araştırmasında 1997-1998 öğretim yılında pedagojik formasyon kursuna katılan öğretmen adaylarının (n:170) % 36,7'sinin evlerinde bilgisayar sahibi olduğunu ve bilgisayar sahibi olanlar arasında da sadece %30,3'ünün (n:23) internet bağlantısı olduğunu belirlemiştir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü öğrencileriyle 1997-2000 tarihleri arasında yapılan bir izleme çalışmasında da (Deniz, 2001) öğrencilerin (n:120) %70 ve üstü oranlarda bilgisayar sahibi olmadığını ve bilgisayar sahibi olanlar arasında internet'e bağlı olanların oranlarında bir artış olmakla birlikte, internet sahibi olanların oranının çok düşük olduğu saptanmıştır. Yine daha yakın tarihlerde yapılan benzer bir çalışmada da (Deniz ve Köse 2003), öğretmen adaylarının (n:300) %50,3'ünün evlerinde bilgisayar olduğu ve bilgisayar sahibi olan bu kişilerin de %58,3'ünün internet bağlantısı olduğu anlaşılmaktadır. Sonuçlar 1997-1998 yılından günümüze olumlu yönde bir değişim olduğunu gösterse de bu değişimin yeterli olmadığı düşünülmektedir. Diğer yandan yine aynı üniversitede öğretmenlik programları dışındaki farklı bir alanda (İşletme) öğretim gören üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada (Börü, 2001) üniversite öğrencilerinin çoğunluğunun evlerinde bilgisayar (%74,0) ve internet bağlantısı (%74,3) olduğu anlaşılmaktadır. Farklı alanlardaki üniversite öğrencileriyle ve öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmalar karşılaştırıldığında, öğretmen adaylarının bilgisayara ve internet'e sahip olma açısından diğer alanlarda öğrenim görenlere göre imkansızlıklar içinde oldukları söylenebilir.

Bilgisayara ve internet bağlantısına sahip olma oranları yeterince yüksek olmayan öğretmen adaylarının e-posta adresine sahip olma oranlarının oldukça yüksek olduğu (%89,6) görülmektedir. Diğer yandan WEB sayfasına sahip olan öğrencilerin oranı ise %11,7'dir. Kullanım amaçları çok net olarak bilinmese de gerek yüksek oranda e-posta adresine sahip olan ve gerekse az bir oran olsa dahi WEB sayfasına sahip olan öğretmen adaylarının varlığı, bilgi çağı, e-toplum vb. süreçler açısından olumlu olarak değerlendirilebilir.

Öğretmen adaylarının %93,1'i çevrelerinde internet'e ulaşma imkanlarının olduğunu belirtmişlerdir. Bu şüphesiz ki bilgi kaynaklarına ulaşma adına güzel ve sevindirici bir sonuçtur. Ancak öğretmen adaylarının en rahatlıkla internet kullanma imkanı buldukları yerlerin başında (%53,8) "internet KA(h)FE(hane)ler" (internet evi) gelmektedir. Üniversite seçeneği ise ev ve yurt seçeneklerinden sonra en alt seviyede

(%6,9) gelmektedir. Öğretmen adaylarının internet evlerinden yararlanıyor olmaları düşündürücüdür. Çünkü internet evleri öncelikle ticari işletmelerdir. Ayrıca internet evlerine giden lise öğrencileri (n:462) ile yapılan bir araştırmada (Aksoy, 2004) öğrencilerin bu ortamları zararlı (%14,4) ve bazen zararlı (%38,7) olarak nitelendirdikleri belirlenmiştir. Aynı araştırmada (Aksoy, 2004, s.82) İnternet evlerinin zararlı olarak nitelendirilmesinde kötü ortam seçeneği (%68,8) üzerine yığılma olmuş ve bu kötü ortamda “ sigara ortamı, kavga küfür ortamı, zararlı siteler, ..., hırsızlık olayları, ..., daha çok serseri tiplerin gelmesi” benzeri gerekçelerle açıklanmıştır. İnternet evleri ile ilgili olumsuz düşünceler ve olumsuz olaylar mevcuttur. Gerekçeleri tartışılabilir bile olsa “*Son 6 ayda Türkiye çapında 1121 internet cafe'nin faaliyetine, yerel Emniyet Müdürlüklerince son verildiği bildiriliyor. Emniyet Genel Müdürlüğü'nden ruhsat almış toplam 11.222 internet cafe olduğu bildirildiğine göre demek ki son 6 ay içinde internet cafe'lerin %10'u kapatılmıştır.*” bildirilmektedir. (<http://turk.internet.com/haber/yazigoster.php3?yaziid=11014> adresinden 01.10.2004 tarihinde alınmıştır). Sonuç olarak öğretmen adayları için KIRAATHANELER ne kadar kıraat mekanları ise şu anda internet EVLERİ de o kadar bilgiye ulaşılan yerlerdir. Bu yaklaşımdan hareketle, öğretmen yetiştiren fakülte yönetimleri (ve tabii ki üniversite yönetimlerinin) bilgiye ulaşma yollarını açıcı ve kolaylaştırıcı önlemleri olarak, geleceğin öğretmenleri olan öğrencilerini ticari anlamda sömürmemelidirler. Bu ilgili yönetimler açısından önemli bir görev, sorumluluk ve borç olarak algılanmalıdır.

Öğretmen adaylarının çoğunluğu (%44,1) internet kullanımında kendilerini orta seviyede yeterli kabul etmektedirler. Diğer bir açıdan bakıldığında ise öğretmen adaylarının ¼'ü kendilerini orta seviyenin üzerinde yeterli görmektedirler. Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik olarak algıladıkları yeterliliklerin yüksek olmadığı ve bu konuda geliştirilme ihtiyaçları olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmen adayları ile yapılan bir araştırma sonucunda (Erdem ve Akkoyunlu, 2002) da, internet üzerinden bilgiye erişim ve bu ortamın eğitimde kullanılmasına yönelik bilgi ihtiyacının, süreklilik gösteren teknolojik gelişmelerden dolayı her türlü koşulda devamlılık gösterdiğini belirlemiştir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının internete yönelik olarak kendilerini orta seviyede yeterli görmelerinin temel sebeplerinden bir tanesi hızla gelişen teknoloji olabilir.

Öğretmen adaylarını interneti kullanma yoğunluklarına bakıldığında ise %41,5'inin haftada 2-5 saat arası, %37,3'ünün ise haftada 1 saat veya daha az kullandıkları anlaşılmaktadır. Kullanım amaçları açısından değerlendirildiğinde ise öğretmen adayları interneti en “sıklıkla” ders ödevi yapmak (%46,5) ve e-posta göndermek (%43,9) için kullandıklarını beyan etmişlerdir. Ders ödevi yapmak amaçlı kullanım, bilgi kaynaklarına ulaşma yolunda çağdaş ve beklenen bir çaba olarak kabul edilmelidir. Ancak internet kaynakları bilgiye ulaşma, ulaşılan bilgileri analiz ve sentez ederek yeni bilgiler, yorumlar üretme yoluyla çalışmalara/ödevlere dönüştürülebileceği gibi kısa yoldan sonuca ulaşmak adına hazır bir çalışmaya konma ve kes/yapıştır yaklaşımlarıyla ya da ısmarlama ödevlerle de (ödev/tez vb hazırlayan sitelerin varlığı bilinmektedir) kullanılabilir. Bu konuda öğretmen adaylarına ve ders öğretmenlerine

önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu kapsamda araştırma/ödev hazırlama etiği açısından internet kullanım etiği açısından bilgilendirilmek başta olmak üzere taraflar sorumluluklarının bilinci içerisinde önlemlerini almalıdırlar. Elde edilen araştırma sonuçları böyle bir eğilimin varlığını belgelemekle birlikte ödev hazırlama seçeneğine oransal olarak yüksek bir yığılımın olması böyle bir tartışmayı gerekli kılmıştır. Öğretmenlerin internet kullanımları üzerine yapılan bir çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak Akkoyunlu (2002, s.5) öğretmenlerin interneti öğretim süreciyle bütünleştiremediklerini, öğrencilerini internete ve internet projelerine yönlendirmek ya da mesleki gelişim amaçlı kullanmak yerine yaygın olarak iletişim amaçlı kullandıklarını vurgulamıştır. Bir başka çalışmada (Umay, 2004) da ilköğretim matematik öğretmen adaylarının çoğunun ve ilköğretim matematik öğretmenlerinin hiç birinin planlarında bilgisayar teknolojilerinin kullanımına yer vermedikleri saptanmıştır. Gözükten odur ki, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin internetin öğretim süreçlerinde kullanılmasına yönelik olarak daha hedef odaklı geliştirilmeleri üzerinde önemle durulacak bir husus olarak karşımızda durmaktadır.

İnternetin öğretmen adayları tarafından kullanılma amaçlarında bir başka dikkat çekilmesi gereken bulgu da, öğretmen adaylarının oyun oynamak (%64,8) ve sohbet etmek (%50,8) amacıyla interneti yüksek oranlarla “hiç kullanmadıklarını” vurgulamalarıdır. Sohbet odalarının ve oyunların genellikle boş vakit geçirmek amaçlı ve kazanımı düşük ortamlar olduğu kabul edilirse, öğretmen adaylarının en azından bu tür vakit öldürmelerden uzak kalmaları sevindirici bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Öğretmen adaylarının %34,0'ı kendilerini internet uygulamalarından “mesaj gönderebilme” seçeneğinde tamamen yeterli algıladıkları, “aranılan bilgiye ulaşabilme” seçeneğinde %9,6 kendisini “tamamen yeterli” olarak algılamıştır. Bununla birlikte aranılan bilgiye ulaşmada kendisini “oldukça yeterli” kabul edenlerin %58,2 gibi olumlu kabul edilebilecek bir oranda olması gerçeğini de göz ardı etmeksizin öğretmen adaylarının bilgiye ulaşma konusunda internet gibi vakit kaybına yol açabilecek bir ortamda biraz daha bilinçlendirilmeleri ve bu kapsamda bilgilendirilmeleri gerekebilir.

Elde edilen tüm sonuçlardan hareketle yeni araştırma konuları olarak, öğretmen adaylarının internet evlerine yönelik düşünceleri ve kullanım amaçları; E-posta yazışmalarının kullanım amaçları ile WEB sayfasına sahip olan öğretmen adaylarının bu sayfalara sahip olma nedenleri, sayfaların içerikleri, teknik özellikleri ile bu sayfalara sahip olan öğretmen adaylarının özellikleri ile ilgili araştırmalar önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akkoyunlu, B. (2002) "Öğretmenlerin İnternet Kullanımı ve Bu Konudaki Öğretmen Görüşleri", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-8.
- Aksoy, Y. (2004). Lise Öğrencilerinin Bilgisayar Yaşantıları ve Ebeveynlerinin Bu Yaşantılara Yönelik Düşünceleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alkan, C; Hacıoğlu, F. (1995). Öğretmenlik Uygulamaları Öğretim Teknolojisi, Önder Matbaacılık, Ankara.
- Baytekin,Ç; Kıyıcı, M.; Horzum, M.B. (2002). "Okul Deneyimi I. Dersinin Öğrenme ve Öğretme Ders Teknolojisi Açısından Saptanması, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Görüş Birlikteliği, Kocaeli Örneği", *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 1(1). <http://www.tojet.net/articles/119.doc>.
- Börü, D. (2001). "Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımına İlişkin Bir Araştırma". Öneri (*Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*), 4, 47-51.
- Deniz, L. (1994). Bilgisayar Tutum Ölçeği (BTÖ-M)'nin Geçerlik, Güvenirlik, Norm Çalışması ve Örnek Bir Uygulama. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Deniz, L. (1995). "Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Tutumları". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 51-60.
- Deniz, L. (2000). "Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Yaşantıları ve Bilgisayar Tutumları". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 135-166.
- Deniz, L. (2001). "Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencilerinin Bilgisayar Yaşantılarına Yönelik Bir İzleme Çalışması". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13, 87-110.
- Deniz, L.; Köse, H. (2003). "Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Yaşantıları ve Bilgisayar Tutumları Arasındaki İlişkiler". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18, 39-64.
- Duman, A. (1998). 'İnternet, Öğrenim ve Eğitim Üzerine Bir Deneme', *Bilim ve Ütopya*, 62-64.
- Erçelik, S. (2004). Sınıf Öğretmenlerinin Bilgisayar Kullanımı ile İlgili Tutumlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdem, M ve Akkoyunlu B. (2002). "WWW Üzerinden Bilgiye Erişim Konusunda Sahip Olunan Bilgi Düzeyi ve Bu Konuda Hissedilen Bilgi İhtiyacı Üzerine Bir Çalışma". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 95-103.
- Hızal, A. (1990). "Çağdaş Eğitim Teknolojisinden Ne Anlaşılmalıdır?", *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 1-17.
- Karahan, M.; İzci, E. (2001). "Üniversite Öğrencilerinin internet Kullanım Düzeyleri ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi", *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 1-6.

- Süer, İ. (2000). "İşletme Eğitimi Global Bir Uzaktan Öğretim Aracı: İnternet", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 3, 19-30.
- Umay, A. (2004). "İlköğretim Matematik Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Öğretimde Bilişim Teknolojilerinin Kullanımına İlişkin Görüşleri". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 176-181.